

18,15, 20 év kényszermunkára, magyar és román parasztokat, munkásokat, egyetemi hallgatókat, főpapokat és írókat.

Az épségben megmaradt 48-as honvédszászlók nemcsak múzeumi kincseink, hanem az egész nemzet öröksége. Az az 56-os lyukas zászló pedig, amely ma Strasbourgban az Európa Tanács székhelyét ékesíti, már régen a közös Európa egyik szép jelképe. Aminthogy talán az sem véletlen, hogy akik '89-ben, Romániában valóban forradalmat csináltak, ugyancsak a maguk lyukas lobogói alatt haltak hősi halált.

Nagy örömmre szolgál, hogy bár az elmúlt évek során már személyesen is megismerkedhettem a jelenlévők legtöbbszörrel, a mai ünnepi alkalomból a Magyar Köztársaság kolozsvári főkonzuljaként mutatkozhatom be Önöknek.

Különös megtiszteltetés és a Gondviselés adománya számomra, hogy ebben a minőségben éppen magyar nemzeti ünnepünkön köszönhetem Önöket először.

Cseh Áron főkonzul

(Elhangzott Magyarország nemzeti ünnepe alkalmából 2003. október 22-én, a Kolozsváron tartott állófogadáson)

(Utánnymás a Szabadság c. napilap 2003. október 23-i számából)

*****

Kisebbségi nap, Szongott-díj, karácsony...

Mielőtt érdemben hozzálátunk a Fővárosi Örmény Klub december 18-i, azaz 2003-ban utolsó alkalommal megtartott klubestjének ismertetéséhez, adózzunk a kivételnek.

Kedves emlékezéssel bocsáthatjuk előre, hogy az est ezúttal - kivételesen pezsgőzéssel ért véget... Akik a Fővárosi Örmény Klub találkozóinak rendszeres látogatói, jól tudják, hogy ez nem így szokott lenni. Jó hangulat - igen, az igen; pezsgő nem. Hiszen a havi rendszerességgel, évek óta minden harmadik csütörtökön megtartott - azaz immár sokéves múltra visszatekintő, hagyományos gazdag műsorú esték legfeljebb annak a számára záródnak némi alkoholos itallal, aki rokonaival vagy barátaival hazafelé menet, netán egyenest otthon koccint egyet. (Ez pedig, ugyebár, magánügy)

De valójában kivétel-e a „kivétel”? Hiszen az állandó látogatók s az EÖGYKE tagok azt is nagyon jól tudják, hogy az év utolsó találkozója a megszokott, Semmelweis utcai épületben számunkra mindig az év hangulati összegzését, a karácsonyi hangulat-előkészületet s egyúttal a jövőbe tekintő jókívánságokat tartogatja. Így volt ez ezúttal is, 2003. december 18-án, a kivétel tehát ugyancsak hagyomány. Ezt a háziasszony, dr. Issekutz Sarolta odaadó munkatársaival gondosan biztosítja. De lássunk előbb egy idézetet:

„A Magyar Köztársaság Kormánya a kisebbségek társadalmi helyzetét, jogaik védelmét és érvényesítését a demokrácia fokmérőjének tekinti. Az alkotmányos keretek között Magyarországon tevékenykedő kisebbségek jogait biztosítani kell. Az állam, a társadalom kötelessége a nemzeti és etnikai, vallási kisebbségek, mint hagyományörző és fejlesztő közösségek támogatása. Elismerésre méltónak tartva a kisebbségek érdekében kifejtett tevékenységet, a Kormány december 18-át a Kisebbségek Napjának nyilvánítja.” (Az 1995-ös 116. számú Kormányrendelet 1. paragrafusára.)

A Fővárosi Örmény Klub az évenként utolsó, decemberi találkozásán amúgy is mindig megemlékezik a Kisebbségek Napjáról, ezúttal azonban a megszokott harmadik csütörtök egyúttal 18-ára is esett. Erről, a Kisebbségek Napjáról, valamint nagy vonalakban az évi végzett munkáról tett említést bevezetőjében dr. Issekutz Sarolta, amikor a zsúfolásig telt helyiségben

megnyitotta az estet.

Következett ezután - természetesen az immár ugyancsak hagyományos ünnepség, a Szongott-díj átadása. Az egyik díjat - posztumusz - a szamosújvári idősb Gabányi János tanár úr kapta, a díjazott életművéről pedig Fancsal G. János szólt. Az oklevelet és a vele járó plakettet pedig az elhunyt fia vette át. A másik díjazott, Lengyel Ákosné volt (mindannyiunk által emlegetett nevén: Lengyel Marika) ugyancsak Szamosújvárról, akinek tevékenységét Borbély Jolán néprajzkutató értékelte (mindkét laudálás szövegét közöljük).

Az oklevélhez járó plakettet Szongoth Jánosné nyújtotta át. Emlékeztetőül: ez a dombormű természetesen Szongott Kristófot ábrázolja, és a tordai születésű, Nagybányán működő Törös Gábor szobrászművész alkotása. A posztumusz díjazott Gabányi János fia, valamint Lengyel Marika egyaránt meghatóan vette át a díjat és mondott köszönő szavakat.

A díjátadó ünnepség ékességéül közben hallottuk a Wass Albert-írta Karácsonyi verseket Várady Mária előadásában, valamint énekkel gazdagítottan egy Márai Sándor-művet, amelynek Mennyből az angyal a címe, és 1956-ot villantja a betlehemi jászol mellé. Ezt Szilvay Ingridtől hallhattuk, láthattuk, invenciózus értelmezésben. A két művésznő „önmagát hozta”: átéléssel, odaadással tolmácsolták azt az üzenetet, amit a két író-költő – ki-ki a maga módján - felkínál művében a hallgatónak-olvasónak.

Hagyományossá vált az is, hogy ezeket a klubesteket meglátogatja a Szent Család Plébánia Színjátszó Kör gyermekegyüttese. Ezúttal a gyermektrupp dr. Kilián Istvánné és Egyháziné Marthy Katalin betanításában és rendezésében, Wertán Kinga jelmezeivel Bókovács címen adott elő egy Mérai-Nagyenyedi betlehemes játékot.

A gyermekek kedves fellépte után a színpad átrendezése következett - hogy ilyen hivatalos kifejezést használjunk, pedig hát szó sincs a teremben színpadról, a díszletet pedig egy díszes karácsonyfa mellett (s körülötte) a jó 130-150 főnyi közönség jelenti. Átrendezésre annyiban került sor, hogy félkörben számos széknek kellett állnia a Kecskés Együttes számára.

A közkedvelt, népi és régi hangszereken ugyancsak rendszeresen játszó együttes karácsonyi műsora igen gazdag volt. Az, mondhatni természetes, az ember megszokta, hogy érdekes és élvezetes hangszereléssel, mindig magas színvonalon ad elő az együttes. Ezúttal szinte az lehetett a benyomásunk, mintha egy karácsonyi nagylemez teljes anyagát felvonultatnák. Volt részünk magyar dalokban és középkori német karácsonyi énekekben, népzeneben és műdalban, hangszeres énekekben, hangszerszólóban és szólóénekekben egyaránt. Tilinkó szőlőtől kezdve hárfával kísért éneken át dorombpárbajig (bizony!), udvarhelyi betlehemes táncról az igen ősi, szövegében is, előadásmódjában is a legrégebbi, ismert magyar kultúra rétegét idéző Porca havak esedeznek, de hó reme, róma varázsénekig terjedő, változatos műsort hallhattunk.

Végül - miközben a terem előtti kerengőben némely előkészítők már a pezsgőbontással foglalatzkodtak - Issekutz Sarolta zárszava és ajándékosztása következett: demokratikusan lehetőleg minden jelenlévő kapott egy kedves, kicsi szalmafonat-harangot. Ezeket vélhetően még valamikor a nyáron szorgos kezek fonták valamelyik csiki vagy háromszéki faluban s igen otthonosan, jóízűen mutatnak a karácsonyfán.

De még valamiről érdemes szót ejtenünk, ezzel tartozunk olvasóinknak, hiszen a kérdés a jelen esetben éppen a Kecskés Együttes sokszáz évet átívelő zenei összeállításából áradt szét a teremben, szinte sugallatként.

Ha eltöprengünk azon, hogy egykor miért jött létre például „betlehemestánc” Udvarhelyszéken... (Tánc? A Kisdéd jászla mellett...? Van olyan délamerikai betlehemes ének a szegények-gyámolítója kicsi Jézusról, amely remek tangó, vagy ott a lengyelség legkedveltebb, ünnepélyes karácsonyi, templomi éneke; ez például Báthori István koronázásakor volt az ünnepi polonéz!...igen; mindkettő tánczene!) Egyáltalán: a nép, az istenadta nép karácsony alkalmából

évszázadok óta az örömről énekelt, vidáman... A Kárpát medencében is. Ha ehhez hozzátesszük, hogy az ünnepélyesség és az áhitat mellett Európa-szerte miért veszik elő s adják elő, hallgatják ilyentájt igen gyakran Beethoven híres IX. d-moll szimfóniájának utolsó tételét s abból is főként a szerencsére immár közismert kórusrészletet, a Schiller versére komponált Örömmódát... (ha már fehér papíron nem lehet zenekari zengést felidézni, idézzük legalább a szöveget):

*Freude, schöner Götterfunken
Tochter aus Elysium,
Wir betreten feuertrunken,
Himlische, dein Heiligtum!*

azaz magyarul, Lányi Viktor fordításában:

*Lángolj fel a lelünkben, szép
égi szikra, szent Öröm!
Térj be hozzánk, drága vendég,
tündökölj ránk, fényözön!*

Ha tehát mindezekben egy pillanatra eltöprengünk, még hozzátehetjük azt, amit a hitünk és vallásunk szerinti karácsonyi eseményről olvashatunk:

A csillagot megpillantva nagyon megörültek. Bementek a házba, és meglátták a gyermeket anyjával, Máriával. (Máté, 2,10-11), tehát: nagyon megörültek. Valamint:

Ne féljete! Mert nagy örömet adok tudtul nektek és majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltótok, Krisztus, az Úr, Dávid városában. (Lukács, 2,10-11), tehát: nagy örömet adok tudtul...

Nos, akkor kénytelen-kelletlen arra gondolunk, hogy újabban talán valamiféle hangsúly eltolódott. Nálunk-e, bennünk-e?

Mintha a felkiáltás: Örömműnep! Megváltó született! - vidám tartalma halkulna. Bizony, mintha az elmúlt egy-két évszázad városi kultúrájában az öröm hangja helyett jobbára csak a feszélyezett, merev, előírás szerinti, az ünneplés helyett az ünnepség hangjait hallatnánk. Mintha a kicsi Jézus jászola mellett illetlenség volna kacagni! Mintha örömműnkben csak merev-ünnepélyesek tudnánk lenni.

Pedig hódolni (ahogyan az egyszerű, tanulatlan emberek, a pásztorok is, a nagytudású napkeleti bölcsek is hódoltak a kicsi Jézus előtt) és ezzel együtt örvendeni (hiszen Ő szabadságot hozott Izraelnek és az egész világnak) csak akkor lehet, ha ezt valódi szabadság idézi elő, a magunk szép, örömteli, mindenki iránt szelíd szabadsága. A belső szabadság. Van ideje a kemény, belefeledkező munkának, persze, van ideje az aggodalomnak és igen, a szorongatásnak is, de van ideje az örömműnek. Annak az örömműnek, amely „Götterfunken”, tehát isteni szikra, amelyet az ég angyalai hírül adnak az egész népnek.

Ahogyban abban december 18-án részűnk volt.

Adja Isten tehát, hogy táncoljanak a betlehemesek. És adja Isten, hogy sikerűljön nekűnk magunknak egy kissé betlehemesnek lennűnk az új esztendőben. Lélekkben mindenkűppen.

dcs

*****

Fancsali G. János:

Gabányi János laudációja

Szamosújvár hagyományörzői leginkább az egyházi vezetők és tanárok voltak. Ebben a sorban találjuk az örmény város utóbbi éveinek legfontosabb személyiségét, Gabányi Jánost is. Túl közel volt hozzánk, ezért hajlamosak voltunk őt elfelejteni, érdemeit nem kellően értékelni.